

(19)

(10)

LT 4727 B

(12)

PATENTO APRAŠYMAS

(11) Patento numeris: **4727**

(51) Int.Cl.⁷: **C07D235/32**
A61K 31/4184

(21) Paraiškos numeris: **98-201**

(22) Paraiškos padavimo data: **1998 12 29**

(41) Paraiškos paskelbimo data: **2000 07 25**

(45) Patento paskelbimo data: **2000 11 27**

(72) Išradėjas:

Jonas Šarlauskas, LT

(73) Patento savininkas:

Jonas Šarlauskas, Įsrūties g. 18-25, 2003 Vilnius, LT

(54) Pavadinimas:

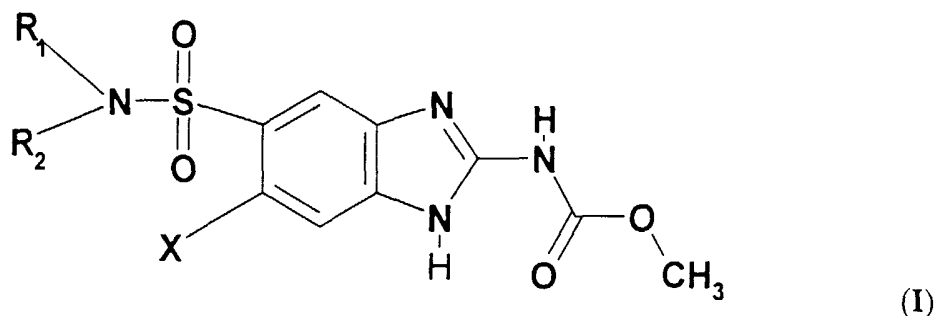
**5-Pakeisti sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo
esteriai, turintys antihelmintinį aktyvumą**

(57) Referatas:

Išradimas priskiriamas sintetinės organinės chemijos sričiai, konkrečiai, susijęs su 5-pakeistais sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esteriais.

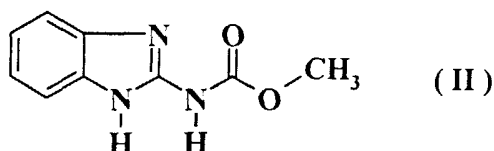
Bendra formule (I) apibrėžti junginiai gali būti pritaikyti medicinoje bei veterinarijoje gyvulių, paukščių ir žmonių parazitinių ligų gydymui.

Šis išradimas priklauso benzimidazol-2-ilkarbamato dariniams, konkrečiau apima 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterius, apibrėžiamus bendra formule (I):

Junginiai (I) gali būti pritaikyti medicinoje ir veterinarijoje parazitinėms ligoms gydyti.

Yra žinoma, kad giminingos struktūros benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esteris (BMK, medaminas) (II) turi antihelminčių, pesticidinių ir antimitotinių savybių / Демидов Н.В. "Антгельминтики в ветеринарии", М., "Колос", 1982, С.295 - 298. Солоненко Н.Г., Демидов Н.В. "Тезисы докл. 3-его Международного симпозиума. 12 - 15 октября 1976, Высокие Татры", ЧССР. Бекиш О.Л, Бурак И.И., Колосова М.О. "Мед. паразитология", 1979, No 4, С.32 - 36. Озерцовская Н.Н. и др." Новый советский антгельминтик медамин: результаты клинических испытаний при кишечных нематодозах"- "Мед. паразитол.", 1986, No 5, С. 7 - 10/.

Medaminas yra mažiau toksiškas už seniau veterinarijoje ir medicinoje naudojamą mebendazolą (5-benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterį)

/ Лебедева М.Н., Гладких В.Ф., Лычко Н.Д., Мед. паразитол.-1974.-Но. 3,-С.296-3043 / . Atlikti tyrimai rodo, kad jis praktiškai nepasižymi mutageniniu efektu / Фрольцова А.Е., Лычко Н.Д., Лебедева М.Н., Мед. паразитол.-1983.-Но. 3.-72-75/.

Medaminas turi platų antihelminčio veikimo spektrą.- jis efektyvus gydant trichocefaliozę, ankilostomidozę, strongiloidozę, askaridozę, enterobiozę, trichostrongiloidozę / Озерцовская Н.Н. и др."Новый советский антигельминтик

медамин: результаты клинических испытаний при кишечных нематодозах"- "Мед. паразитол.", 1986, No 5, С. 7 - 10 /.

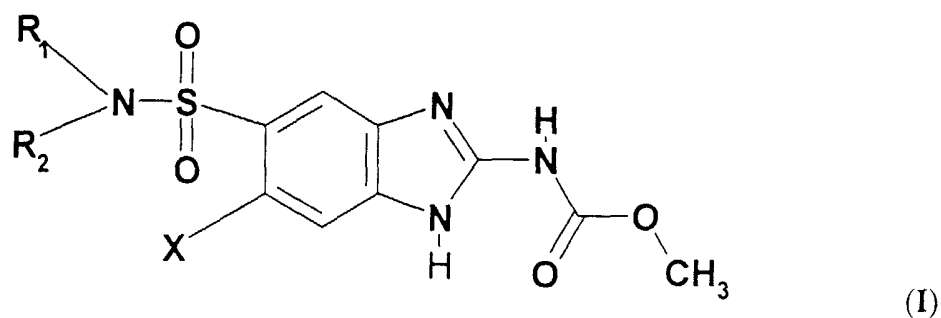
Pašaliniai reiškiniai gydant medaminu nėra dažni ir nelabai išreikšti,- paprastai jie pasireiškia tik tokiom alerginėm reakcijom, kaip dilgėlinė, odos niežėjimas, bei dispepsiniai reiškiniai. Nutraukus preparato naudojimą jie paprastai praeina savaime.

Pateikti duomenys rodo, kad veikimo spektro platumu medaminas pralenkia senesni antihelmintiką mebendazolą ir sėkmingai taikomas gydymui nuo parazitų poliinvazijos.

Šio žinomo preparato (prototipo) trūkumas yra santykinai aukštos terapinės dozės, reikalingos antihelmintiniam efektui pasiekti ir padidintas toksiškumas ($LD_{50}=724$ mg/kg pelėms (peroraliai)).

Mūsų išradimo tikslas - naujų medžiagų, turinčių padidintą antihelmintinį aktyvumą ir sumažintą toksiškumą sukūrimas, o taip pat antihelmintinių priemonių arsenalo išplėtimas, nes parazitai tampa atsparesni senesniems vaistams ir gydymas jais tampa nebeefektyvus/ Biochemistry of benzimidazole resistance. /Lacey E, Gill JH. // Acta Trop. 1994 Mar Vol.56, Nr.2-3, P.245-62 ./

Šiame išradime pateikiamos naujos cheminės struktūros medžiagos 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterius, apibrėžiamus bendra formule (I):

kurioje

X - H, halogenas, alkilas ($C_1 - C_4$);

R_1 ir R_2 - H, OH, NH_2 , alkilas, alkenilas arba alkinilas ($C_1 - C_{20}$), R_1 ir R_2 - gali turėti vienodas reikšmes, taip pat galimos visos įmanomos R_1 ir R_2 pakaitų kombinacijos;

R_1 ir R_2 - kartu gali sudaryti sotų aliciklinį fragmentą ($C_1 - C_7$), arba aromatinį ciklą, turintį nuo vieno iki trijų azoto atomų, pavyzdžiui piridinas, pirimidinas, imidazolas, benzotriazolas.

R_1 ir R_2 kartu su struktūroje (I) esančiu N gali sudaryti bendros struktūros fragmentą (II):

kuriame R_3 reiškia H arba alkilą ($C_1 - C_4$),

kai Q – aromatinis fragmentas, turintis nuo vieno iki trijų azoto atomų, pavyzdžiui piridinas, pirimidinas, imidazolas, benzotriazolas arba aliciklinis fragmentas, arba Q - COOH, COOR₃, kai $n = 0 - 4$;

Išradime siūlomi bendros formulės (I) junginiai yra netoksiški preparatai ($LD_{50} \sim 4000 \text{ mg/kg}$), pasižymintys antihelminciniu, antineoplastiniu (antimitotiniu) bei pesticidiniu aktyvumu ir gali būti pritaikyti medicinoje, veterinarijoje ir žemės ūkyje.

I. CHEMINĖ SINTEZĖ:

1 Pavyzdys. 2-metoksikarbonilamino-benzimidazol-5-sulfochlorido hidrochlorido (VIII) ir jo analogų gavimas.

Į keturgurklę 2000 ml talpos kolbą, aprūpintą maišikliu, termometru ir vamzdeliu dujoms įvesti, pripila 500 ml (7,65 M) 98 %-inės chlorsulfono rūgšties. Įjungia maišiklį ir nedidelėm porcijom deda 191 g (1 M) benzimidazolil-2-karbamino rūgšties metilo esterio (BMK), reakcijos mišinio, temperatūrą palaikant $15 \pm 10^\circ\text{C}$ intervalo ribose. Išsiskiriantį reakcijos eigoje vandenilio chloridą absorbuoja 10 %-niu KOH tirpalu.

Sudėjus visą BMK kiekį, reakcijos mišinį pašildo iki $45 \pm 5^\circ\text{C}$ ir maišo toje temperatūroje 2 val., o po to palieka 6-12 val. pastovėti kambario temperatūroje. Gautą tirštą sirupo konsistencijos tirpalą lėtai, plona srovele ir nepertraukiamai maišant stikline lazdele išpila į 5 kg smulkiai sugrūsto ledo. Išskritusį baltą smulkiakristalinį reakcijos produktą nedelsiant filtruoja ant vakuuminio filtro, paplauna 3 kartus po 200 ml vandens ($0 - 5^\circ\text{C}$), po to atšaldytu iki -10°C absoliučiu etanolio ir skubiai džiovina vakuum-eksikatoriuje.

Gauna 300 g 2-metoksikarbonilamino-benzimidazol-5-sulfochlorido hidrochlorido **VIII** (žr. junginio **III** hidrochlorido struktūrinę formulę, kur $X=H$). Išeiga - 91 % nuo teorinės, l.t. - 250°C (skyla).

Analogiškai gauna **VIII** ($X=\text{CH}_3$). Analogus, turincius struktūroje halogeno atomą (**VIII**, kai $X=\text{Cl}, \text{Br}, \text{J}$), sintetina veikdami chlorsulfonine rūgštimi $60\pm 10^{\circ}\text{C}$ temperatūroje 3 val.

2 Pavyzdys. 5-Chloro-6-piperidinosulfonilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-192) gavimas.

36,25 g (0,1M) **Ib** ($X=\text{Cl}$), pagaminto pagal pavyzdyje I aprašytą metodiką, suspenduoja 500 ml bevandenio dioksano, maišant prideda 66 g (0,31M) piperidino ir šildo toje temperatūroje 1 val. Atvėsinus reakcijos mišinį iki kambario temperatūros, iškrenta smulkiakristalinis baltas produktas - 5-chloro-6-piperidino-sulfonilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esteris (**VBŠ-192**). Jį nufiltruoja, perplauna vandeniu, šaltu etanolio ir džiovina 100°C temperatūroje iki pastovaus svorio. Gauna 32 g produkto. Išeiga- 85,9% nuo teorinės. Lyd. t. $346\text{--}350^{\circ}\text{C}$ (skylant).

3 Pavyzdys. 5-(1'-imidazolsulfonil)-benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-180) gavimas

Į 10,9 g (0,033M) **Ia** ($X=H$) suspensiją 150 ml acetono prideda 2,3 g (0,033M) imidazolo ir 3,5 g (0,07M) N-metilpiperidino, ištirpintų 50 ml acetono.

Reakcijos mišinį maišo 1 val. kambario temperatūroje ir lėtai sulašina 100ml distiliuoto vandens. Iškritusias baltas amorfinės nuosėdas nufiltruoja, perplauna ant filtro karštu vandeniu, po to etanolio, atvėsintu iki 0°C ir džiovina iki pastovaus svorio prie 100°C . Gauna 10 g 5-(1'-imidazolsulfonil)-benzimidazol-2-ilkarbamino metilo esterio (**VBŠ-180**). Išeiga - 93,6 %. Medžiaga skyla virš 370°C nesilydydama.

4 Pavyzdys. 5-sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino metilo esterio (VBŠ-118) gavimas.

A) Į maišomą į 5,45 g (0,0167 M) **Ia** ($X=H$) suspensiją 100 ml sauso tetrahidrofurano 20°C temperatūroje leidžia greitą sauso amoniako srovę (4-gubą perteklių). Pilnai prisotinus reakcijos mišinį amoniaku, tirpiklį nuvaro vakuume, prideda 100 ml distiliuoto vandens, kruopščiai išmaišo ir filtruoja. Nuosėdas 3 kartus perplauna verdančiu vandeniu ir džiovina 100°C temperatūroje iki pastovaus svorio. Gauna 4 g 5-sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino metilo esterio (**VBŠ-118**). Išeiga - 86,1 %. Lyd. temp.- 255°C .

B) Į maišomą 5,45 g (0,0167 M) **IIa** (X=H) suspensiją 120 ml sauso dioksano 20 °C prideda 3,21 g (0,033 M) gerai susmulkinto amonio karbonato, lėtai pakelia temperatūrą iki (80 - 100 °C) ir maišo 3 val. Vykstant reakcijai amonio karbonatas skyla į anglies dioksidą ir amoniaką, kuriam reaguojant su **IIa** (X=H) susidaro 5-sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino metilo esteris (**VBŠ-118**). Išeiga - 4,2 g (91,4% nuo teorinės). Lyd. temp. 255 °C (sk.).

5 Pavyzdys. 5-(1'-benzotriazolilsulfonil)-benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-189**) gavimas.**

Į 11,9 g (0,1M) benzotriazolo ir 15 g (0,227) absoliutaus piridino tirpalą 100 ml sauso dimetilformamido maišant sudeda 32,7 g (0,1M) **IIa** (X=H). Reakcijos mišinį maišo 20 °C 2,5 val. ir išpila į 1 litrą vandens su ledu. Iškritusias amorfines nuosėdas filtruoja, perplauna 3 kartus karštu vandeniu, atvėsintu iki 0 °C temperatūros etanolio ir džiovina 12 val. kambario temperatūroje, o po to 100 °C temperatūroje iki pastovaus svorio. Gauna 28 g (75,3 % nuo teorinės išeigos). Medžiaga skyla nesilydydama virš 300 °C.

6 Pavyzdys. 5-heksilsulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-219**) gavimas.**

100 ml dietilenglikolio dimetilo eterio ištirpina 16,1 g (0,1M) heksilamino acetato, prideda 36 g (0,32M) N-metilpiperidino. Į gautą tirpalą maišant prideda 32,7 g (0,1M) **IIa** (X=H), maišo 3 val. kambario temperatūroje ir lėtai sulašina 200 ml šalto distiliuoto vandens. Iškritusius smulkius baltus kristalus nusiurbia, perplauna dietilenglikolio ir vandens mišiniu (1:3), po to karštu distiliuotu vandeniu (penkis kartus po 100 ml). Džiovina 12 val. 100 °C temperatūroje ir gauna 31,97 g 5-heksilsulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (**VBŠ-219**) Išeiga - 90,2 % nuo teorinės. Lyd. temp. 335-8 °C (su sk.).

7 Pavyzdys. 5-(1'-Morfolinosulfonil)benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-120**) gavimas.**

2,57 g (0,01 M) 4-(1'-morfolinosulfonil)-1,2-fenilendiamino (Va, $R_1 + R_2 =$ morfolino) 2,27 g (0,011 M) (VI.I), bei 0,03 g (0,00016 M) 4-metilbenzeno sulforūgšties mišinį 50 ml 1-propanolio virina 5 val., o po to leidžia atvėsti iki 15 °C.

Susidariusias nuosėdas filtruoja, perplauna kelis kartus šaltu 1-propanoliu, vėliau distiliuotu vandeniu ir džiovina 100 °C temperatūroje iki pastovaus svorio.

Gauna 2,19 g baltų miltelių - 5-(1'-morfolinosulfonil)benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-120). Lyd. temp. 345-347 °C, išeiga - 64,5 % nuo teorinės.

8 Pavyzdys. 5-Dimetilsulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-169) gavimas.

3,66 g (0,02 M) 4-(dimetilsulfamoil)-1,2-fenilendiamino (Vb, $R_1, R_2 = \text{CH}_3$)

3,11 g (0,021 M) N-monometoksikarbonil-S-metil-izotiokarbamido (VI.2), bei

1,5 ml (0,025 M) acto rūgšties mišinį 100 ml etanolio virina 6 val., ir palieka stovėti

kambario temperatūroje 12 val. Iškritusias per tą laiką kristalines nuosėdas filtruoja, perplauna šaltu etanolio, po to dar kelis kartus karštu dist. vandeniu ir džiovina iki pastovaus svorio 100 °C temperatūroje. Gauna 4,1 g (68,7 % nuo teorinės išeigos)

5-dimetilsulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-169).

Lyd. temp. 278-280 °C (skylant).

9 Pavyzdys. 5-Metil-6-(1'-morfolinosulfonil)-benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-191) gavimas.

Maišo 10 g (0,1 M) techn. 77 %-inio kalcio cianamido ir 2,2 g kalcio oksido mišinį 85 ml vandens ir palaikant 35 °C temperatūrą sulašina 6 ml (0,078 M) chloroskruzdių rūgšties metilo esterio. Pamaišius 1 val., reakcijos mišinį atvėsina iki 5-10 °C, neutralizuoja 10 %-ine vandenilio chlorido rūgštimi iki pH=5 ir filtruoja. Gautą

N-metoksikarbonilkarbamino rūgšties nitrilą (VII) sumaišo su

24,12 g (0,065 M) 4-metil-5-(1'-morfolinosulfonil)-1,2-fenilendiamino tirpalu

100ml etanolio, parūgštinto 10 ml acto rūgšties. Mišinį virina 5 val. Iškritusias nuosėdas nufiltruoja, perplauna 3 kartus atšaldytu iki 0 °C temperatūros, po to

karštu distiliuotu vandeniu ir džiovina iki pastovaus svorio 100 °C temperatūroje.

Gauna 14,38 g (63,4 % nuo teorinės išeigos). Lyd. temp. 335-337 °C (skylant).

10 Pavyzdys. 5- N'- (hidroksilaminosulfonil)-benzimidazol-2-ilkarbamino rūgšties metilo esterio (VBŠ-229) gavimas.

Į 3,63g (0,011 M) hidroksilamino bazės tirpalą 100 ml dioksano ir vandens mišinio (1:3) nedidelėmis porcijomis, maišant pridedama 32,6 g (0,01 M) **VIII**.

Sulfochloridui reaguojant reakcijos mišinys šyla, todėl aušinama vandeniu su susmulkintu ledu ir palaikoma temperatūra 5 - 10 °C intervale. Sudėjus apie pusę sulfochlorido kiekio, į reakcijos mišinį suberiama 15 g malto KHCO_3 ir pamaišoma iki nustos skirtis CO_2 burbuliukai. Tada pabaigiamas sudėti sulfochloridas **VIII** ir intensyviai maišoma, kol pilnai ištirps visas **VIII**. Gautą tirpalą filtruoja, sukonzentruoja vakuume rotoriniu garintuvu iki 30 - 40 ml tūrio ir palieka stovėti 12-15 val. Iškritę smulkios kristalinės nuosėdos filtruojamos perplaunamos pradžioje dioksano - vandens (mišiniu), po to vandeniu, džiovinamos 30 - 40 °C temperatūroje.

Gaunama 21 g (67 % nuo teorinės išeigos) produkto su l. t. 279-282 °C (skylant).

Susintetintų naujų junginių fizikinių - cheminių savybių, sintezės išeigų ir spektrų duomenys pateikiami 1-5 lentelėse:

1 Lentelė. 5-Pakeistų sulfamoiilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių (bendros formulės I) fizikinių-cheminių savybių ir sintezės išeigų duomenys

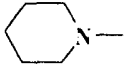
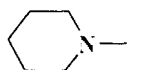
Eil. Nr	Šifras	Bruto formulė	Struktūra				Gauta metodu	Išeiga, %	Lyd. (sk.) temp. (°C)	R _f *
			X	R ₁	N	R ₂				
1	VBŠ-118	C ₉ H ₁₀ N ₄ O ₄ S	H	H	H	H	4 _A ,4 _B	77; 74,2	250	0,13
2	VBŠ-119	C ₁₃ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	H	C ₂ H ₅	C ₂ H ₅	C ₂ H ₅	2	89,7	238-9	0,68
3	VBŠ-120	C ₁₃ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	H	morfolino			2,7	93,6; 65	345-7	0,52
4	VBŠ-121	C ₁₄ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	H	piperidino			2	94,2	342-4	0,64
5	VBŠ-168	C ₁₀ H ₁₂ N ₄ O ₄ S	H	H	CH ₃	CH ₃	4 _A	81,4	328-30	0,41
6	VBŠ-169	C ₁₃ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	H	CH ₃	CH ₃	CH ₃	4 _A ,8	79,8; 69	279-81	0,63
7	VBŠ-171	C ₁₃ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	H	CH ₃	-CH(CH ₃) ₂	-CH(CH ₃) ₂	2	88,0	304-6	0,60
8	VBŠ-174	C ₁₆ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	H	H	-CH ₂ C ₆ H ₅	-CH ₂ C ₆ H ₅	2	90,7	320-2	0,55
9	VBŠ-176	C ₁₅ H ₂₀ N ₄ O ₄ S	H	H	-C ₆ H ₅	-C ₆ H ₅	2	93,5	326-8	0,54
10	VBŠ-179	C ₁₅ H ₂₂ N ₄ O ₄ S	H	n-C ₃ H ₇	n-C ₃ H ₇	n-C ₃ H ₇	2	89,9	325-7	0,69
11	VBŠ-180	C ₁₂ H ₁₁ N ₅ O ₄ S	H	imidazolo			2	67,8	<370	0,11
12	VBŠ-182	C ₁₇ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	H	H	CH(CH ₃)C ₆ H ₅	CH(CH ₃)C ₆ H ₅	2	70,9	227-9	0,60
13	VBŠ-184	C ₁₂ H ₁₄ N ₄ O ₄ S	H	H	CH ₂ CH=CH ₂	CH ₂ CH=CH ₂	2	77,8	308-9	0,37
14	VBŠ-187	C ₁₂ H ₁₄ N ₄ O ₆ S	H	H	-COOC ₂ H ₅	-COOC ₂ H ₅	2	59,3	350-5	0,60
15	VBŠ-189	C ₁₅ H ₁₂ N ₆ O ₄ S	H	benzo-	-triazolo-	-triazolo-	5	69,8	<300	0,52
16	VBŠ-191	C ₁₄ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	CH ₃	morfolino			2,9	75,2; 63	334-7	0,54
17	VBŠ-192	C ₁₄ H ₁₇ ClN ₄ O ₄	-Cl	piperidino			2	69,7	346-50	0,64
18	VBŠ-195	C ₁₃ H ₁₄ N ₄ O ₄ S	H	CH ₃	-CH ₂ -C≡CH	-CH ₂ -C≡CH	3	87,9	292-5	0,53
19	VBŠ-202	C ₁₇ H ₂₆ N ₄ O ₄ S	H	-(CH ₂) ₃ C ₃	-(CH ₂) ₃ CH ₃	-(CH ₂) ₃ CH ₃	2	90,5	296-8	0,75
20	VBŠ-204	C ₁₇ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	H	izo-C ₄ H ₉	izo-C ₄ H ₉	izo-C ₄ H ₉	2	91,3	319-22	0,79
21	VBŠ-205	C ₁₂ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	H	H	-(CH ₂) ₂ CH ₃	-(CH ₂) ₂ CH ₃	2	83,3	311-2	0,29
22	VBŠ-219	C ₁₃ H ₂₂ N ₄ O ₄ S	H	H	-(CH ₂) ₅ CH ₃	-(CH ₂) ₅ CH ₃	6	90,2	335-8	0,70
23	VBŠ-220	C ₁₂ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	H	H	-CH(CH ₃) ₂	-CH(CH ₃) ₂	2	82,8	307-8	0,33
24	VBŠ-229	C ₉ H ₁₀ N ₄ O ₅ S	H	H	-OH	-OH	2	73,7	279-82	0,22
25	VBŠ-266	C ₁₄ H ₂₀ N ₄ O ₄ S	H	H	-(CH ₂) ₄ CH ₃	-(CH ₂) ₄ CH ₃	2	92,1	255-7	0,61

* Naudotos Čekoslovakijos firmos "Kavalier" plonasluoksnės chromatografinės plokštelės; eliuentas: benzenas/dioksanas/CH₃COOH (22:8:1).

2 Lentelė. 5-Pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių (bendros formulės I) elementinės analizės duomenys

Eil. Nr.	Preparato šifras	Brutto formulė	Rasta/Apskaičiuota, %					
			C	H	N	S	Cl	Br
1	VBŠ-118	C ₉ H ₁₀ N ₄ O ₄ S	40,07/39,99	3,97/3,73	20,71/20,73	11,46/11,86	-	-
2	VBŠ-119	C ₁₃ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	47,62/47,84	5,81/5,56	17,47/17,17	9,57/9,82	-	-
3	VBŠ-120	C ₁₃ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	45,59/45,88	5,04/4,74	16,44/16,46	9,11/9,41	-	-
4	VBŠ-121	C ₁₄ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	49,44/49,69	5,62/5,36	16,28/16,56	9,31/9,48	-	-
5	VBŠ-168	C ₁₀ H ₁₂ N ₄ O ₄ S	42,33/42,25	4,27/4,25	19,68/19,71	11,19/11,28	-	-
6	VBŠ-169	C ₁₃ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	44,11/44,29	4,75/4,73	18,60/18,78	10,68/10,75	-	-
7	VBŠ-171	C ₁₃ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	47,96/47,84	5,64/5,56	17,20/17,17	9,71/9,82	-	-
8	VBŠ-174	C ₁₆ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	53,50/53,32	4,27/4,47	15,57/15,55	8,73/8,90	-	-
9	VBŠ-176	C ₁₅ H ₂₀ N ₄ O ₄ S	50,98/51,12	5,66/5,72	15,95/15,90	8,88/9,10	-	-
10	VBŠ-179	C ₁₅ H ₂₂ N ₄ O ₄ S	50,79/50,83	6,45/6,26	15,70/15,81	8,80/9,05	-	-
11	VBŠ-180	C ₁₂ H ₁₁ N ₅ O ₄ S	44,93/44,86	3,48/3,45	21,55/21,80	9,74/9,98	-	-
12	VBŠ-182	C ₁₇ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	54,39/54,53	4,79/4,85	14,71/14,96	8,42/8,56	-	-
13	VBŠ-184	C ₁₂ H ₁₄ N ₄ O ₄ S	46,27/46,44	4,44/4,55	17,98/18,05	10,10/10,33	-	-
14	VBŠ-187	C ₁₂ H ₁₄ N ₄ O ₆ S	42,33/42,10	4,28/4,12	16,14/16,37	9,40/9,37	-	-
15	VBŠ-189	C ₁₅ H ₁₂ N ₆ O ₄ S	48,45/48,35	3,33/3,25	22,39/22,57	8,43/8,61	-	-
16	VBŠ-191	C ₁₄ H ₁₈ N ₄ O ₄ S	47,60/47,45	5,35/5,12	15,74/15,81	8,97/9,05	-	-
17	VBŠ-192	C ₁₄ H ₁₇ ClN ₄ O ₄ S	44,62/45,10	4,48/4,60	15,22/15,03	8,53/8,60	9,47	9,51
18	VBŠ-195	C ₁₃ H ₁₄ N ₄ O ₄ S	48,36/48,44	4,43/4,38	17,40/17,38	9,78/9,95	-	-
19	VBŠ-202	C ₁₇ H ₂₆ N ₄ O ₄ S	53,41/53,38	6,82/6,85	14,66/14,65	8,31/8,38	-	-
20	VBŠ-204	C ₁₇ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	53,50/53,38	6,70/6,85	14,57/14,65	8,23/8,38	-	-
21	VBŠ-205	C ₁₂ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	46,20/46,15	5,22/5,16	17,88/17,94	10,02/10,26	-	-
22	VBŠ-219	C ₁₅ H ₂₂ N ₄ O ₄ S	50,94/50,83	6,38/6,26	15,96/15,81	9,00/9,05	-	-
23	VBŠ-220	C ₁₂ H ₁₆ N ₄ O ₄ S	46,28/46,15	5,34/5,16	17,82/17,94	10,05/10,26	-	-
24	VBŠ-229	C ₉ H ₁₀ N ₄ O ₃ S	38,04/37,76	3,71/3,52	19,33/19,57	11,00/11,20	-	-
25	VBŠ-266	C ₁₄ H ₂₀ N ₄ O ₄ S	49,39/49,40	5,87/5,92	16,49/16,46	9,24/9,42	-	-

3 Lentelė. 5-Pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių (bendros formulės I) BMR spektrų duomenys A. Junginių ^{13}C spektrai

Eil. Nr.	Preparato šifras	$\text{R}_1\text{-N-R}_2$ I	Spektrų duomenys m.d.
1.	VBŠ-118	H H	C_9 -52,67; C_2 -112,85; C_5 -114,15; C_6 -119,01; C_1 -131,70; C_{18} -26; C_4 -139,76; C_7 -149,84; C_8 -155,33.
2.	VBŠ-119	$^{11} \quad ^{10}$ $(\text{CH}_3\text{CH}_2)_2\text{N-}$	C_{11} -14,24; C_{10} -37,25; C_9 -52,89; C_2 -113,10; C_5 -114,1; C_6 -120,19; C_1 -132,18; C_3 -136,20; C_4 -139,95; C_7 -149,55; C_8 -156,55.
3.	VBŠ-120		C_{10} -45,98; C_9 -52,74; C_{11} -65,33; C_2 -114,14; C_5 -114,16; C_6 -120,79; C_1 -126,62; C_3 -136,70; C_4 -140,36; C_7 -149,70; C_8 -154,26.
4.	VBŠ-121	 ^{10}	C_{12} -22,90; C_{11} -24,73; C_{10} -46,66; C_9 -52,71; C_2 -113,22; C_5 -113,72; C_6 -120,57; C_1 -127,85; C_3 -136,65; C_4 -140,30; C_7 -149,55; C_8 -154,33.
5.	VBŠ-168	$\text{CH}_3\text{NH-}$	C_{10} -28,65; C_9 -52,63; C_2 -113,10; C_5 -113,92; C_6 -154,30.
6.	VBŠ-170		C_1 -131,77; C_3 -136,22; C_4 -139,50; C_7 -149,40; C_8 -154,30.
7.	VBŠ-171	$^{10} \quad ^{11} \quad ^{12}$ $\text{CH}_3\text{-N-CH}(\text{CH}_3)_2$ 	C_{12} -26,60; C_{11} -28,47; C_{10} -47,74; C_9 -52,78; C_2 -112,76; C_6 -114,26; C_6 -119,82; C_1 -131,40; C_3 -136,01; C_4 -139,90; C_7 -149,40; C_8 -154,33.
8.	VBŠ-172	$^{10} \quad ^{11}$ $(\text{CH}_3)_3\text{C-NH-}$	C_{12} -19,36; C_{10} -27,57; C_{11} -43,11; C_9 -52,74; C_2 -113,43; C_5 -114,52; C_6 -119,86; C_1 -131,74; C_3 -136,33; C_4 -139,91; C_7 -149,44; C_8 -154,26.
9.	VBŠ-179	$^{12} \quad ^{11} \quad ^{10}$ $(\text{CH}_3\text{CH}_2\text{-CH}_2)_2\text{N-}$	C_{10} -29,51; C_9 -52,60; C_2 -112,61; C_5 -114,52; C_6 -119,71; C_1 -132,10; C_3 -132,10; C_3 -136,30; C_6 -136,85; C_4 -139,30; C_7 -149,25; C_8 -154,41.
10.	VBŠ-180	Imidazolil	C_{12} -10,99; C_{11} -21,60; C_{10} -49,05; C_9 -52,74; C_2 -113,74; C_5 -114,56; C_6 -120,08; C_1 -132,00; C_3 -136,52; C_4 -140,14; C_7 -149,59; C_8 -154,37.
11.	VBŠ-182	$^{12} \quad ^{11}$ CH-NH- CH_3 ^{10}	C_9 -52,86; C_2 -111,16; C_5 -112,87; C_6 -120,49; C_{10} -120,68; C_{11} -134,91; C_{12} -136,66; C_3 -134,91; C_4 -136,67; C_1 -141,37; C_7 -148,54; C_8 -155,00.
12.	VBŠ-187	$^{12} \quad ^{11} \quad ^{10}$ $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{-O- CO-NH-}$	C_{10} -23,46; C_{11} -39,78; C_9 -52,82; C_2 -113,10; C_5 -113,92; C_6 -119,82; C_{14} -126,13; C_{15} -126,73; C_{13} -128,11; C_1 -134,05; C_3 -135,80; C_4 -139,50; C_{12} -143,87; C_7 -149,33; C_8 -154,48.
13.	VBŠ-191		C_{12} -10,16; C_{11} -18,31; C_9 -53,91; C_2 -110,91; C_5 -112,76; C_6 -123,51; C_1 -128,86; C_3 -133,52; C_4 -137,82; C_7 -150,76; C_8 -151,82; C_{10} -159,07.
14.	VBŠ-192		C_{12} -20,51; C_{10} -45,05; C_9 -52,63; C_{11} -65,55; C_2 -116,20; C_5 -116,95; C_6 -126,84; C_1 -130,20; C_3 -134,00; C_4 -140,48; C_7 -149,55; C_8 -154,33.
			C_{12} -23,16; C_{11} -25,14; C_{10} -46,10; C_9 -52,86; C_2 -116,91;
			C_5 -117,09; C_6 -123,18; C_1 -127,70; C_3 -139,70; C_4 -141,07; C_7 -150,37; C_8 -154,18.

3 Lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Preparato šifras	R_1-N-R_2 I	Spektrų duomenys m.d.
15.	VBŠ-202	$\begin{matrix} 13 & 12 & 11 & 10 \\ (CH_3CH_2CH_2CH_2)_2N- \end{matrix}$	C_{13} -13,53; C_{12} -19,36; C_{11} -30,37; C_{10} -47,63; C_9 -52,71; C_2 -112,58; C_5 -113,63; C_6 -120,08; C_1 -131,66; C_3 -135,91; C_4 -139,66; C_7 -149,48; C_8 -154,33.
16.	VBŠ-204	$\begin{matrix} 12 & 11 & 10 \\ (CH_3)_2CHCH_2)_2N- \end{matrix}$	C_{12} -19,99; C_{11} -26,97; C_9 -52,71; C_{10} -57,19; C_2 -113,29; C_5 -114,11; C_6 -120,23; C_1 -136,18; C_4 -139,88; C_7 -149,44; C_8 -154,29.
17.	VBŠ-205	$\begin{matrix} 12 & 11 & 10 \\ CH_3CH_2CH_2NH- \end{matrix}$	C_{12} -10,71; C_{11} -21,81; C_{10} -44,41; C_9 -52,56; C_2 -112,70; C_5 -113,81; C_6 -120,11; C_1 -133,57; C_3 -136,47; C_4 -130,57; C_7 -149,64; C_8 -154,66.

4 Lentelė. 5-Pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių
(bendros formulės I) BMR spektrų duomenys. B. junginių ^1H spektrai

Eil. Nr.	Preparato šifras	X	R_1	R_2	PMR spektrų duomenys (sausame DMSO- D_6) , m.d.		
					CCH ₃	Alifatinė dalis	Aromatika
1.	VBŠ-169	H	CH ₃	CH ₃	3,80 singl.	2,58 singl. CH ₃	7,21-7,91 multipletas
2.	VBŠ-174	H	H	CH ₂	3,77 singl.	3,28 singl. CH ₂	7,24-8,04 multipletas
3.	VBŠ-176	H	H		3,76 singl.	1,07 singl. cikle CH ₂ 1,48 singl. cikle CH ₂ 3,28 CH multipletas	7,23-7,93 multipletas
4.	VBŠ-184	H	H	H ₂ C=CH CH ₂	3,76 singl.	3,40 CH ₂ multipletas 4,82-5,24 multipletas H ₂ C= 5,39-5,83 multipletas CH	7,5-7,94 multipletas
5.	VBŠ-188	H			3,73 singl.	2,68 singl. CH ₃	7,13-8,22 singl.
6.	VBŠ-189	H			3,76 singl.		6,45-7,63 singl.
7.	VBŠ-195	H	CH ₃	HC≡C-CH ₂	3,77 singl.	2,69 CH ₃ singl. 3,03 HC=tripletas J=6,1 3,96 CH ₂ dubletas J=2,4	7,41-7,83 multipletas
8.	VBŠ-219	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₅	3,72 singl.	0,77 CH ₃ tripletas J=5,2 1,12 CH ₂ multipletas 2,66 CH ₂ H multipletas	7,06-7,99 multipletas
9.	VBŠ-220	H	H	(CH ₃) ₂ CH	3,77 singl.	0,93 CH ₃ dubletas J=6,343,20 CH multipletas	7,32-7,87 multipletas
10.	VBŠ-229	H	H	OH	3,79 singl.		7,4-7,92 multipletas
11.	VBŠ-240	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₁₅	3,78 singl.	0,82 CH ₃ tripletas J=5,75 1,21 CH ₂ multipletas 2,67 CH ₂ H multipletas	7,20-7,86 multipletas
12.	VBŠ-266	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₄	3,78 singl.	0,84 CH ₃ tripletas J=6,5 1,23 CH ₂ multipletas 2,72 CH ₂ H multipletas	7,28-7,58 multipletas

5 Lentelė. 5-Pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių
(bendros formulės I) infraraudonojo diapazono virpesių spektrų duomenys

Nr.	Šifras	X	R ₁	R ₂	-NH-	Alkilas	-CO-	-SO ₂	Kiti
1.	VBŠ-118	H	H	H	3355 3300 3230	2920 2960	1695	1325 1161	
2.	VBŠ-119	H	C ₂ H ₅	C ₂ H ₅	3395	2970 1920 1870	1720	1325 1145	
3.	VBŠ-120	H		morfolino	3380	2955 2855	1710	1345 1158	
4.	VBŠ-121	H		piperidino	3380	2940 2528	1695	1330 1156	
5.	VBŠ-168	H	H	CH ₃	3376 3301	2960 2925	1700	1324 1156	
6.	VBŠ-169	H	CH ₃	CH ₃	3380	2955 2930	1690	1335 1145	
7.	VBŠ-170	H		heksameti- lenimino	3325	2925 2850	1736	1324 1149	
8.	VBŠ-171	H	CH ₃	(CH ₃) ₂ CH	3390	2960 2920	1710	1325 1145	1370, 1380 charakt. dubl.
9.	VBŠ-172	H	H	(CH ₃) ₃ C	3350 3278	2974 2925 2855	1713	1318 1139	-C(CH ₃) ₂ 1397, 1370 charakt. dubl.
10.	VBŠ-174	H	H	anilino	3360 3250	2950 2920 2850	1714	1340 1140	-C(CH ₃) ₃
11.	VBŠ-176	H	H		3362 3253	2925 2850	1711	1319 1138	
12.	VBŠ-179	H	C ₃ H ₇	C ₃ H ₇	3380	2965 2920 2880	1725	1330 1145	
13.	VBŠ-180	H		imidazolo	3385 3233	2965 2925	1734	1304 1156	3110, imidazolas
14.	VBŠ-182	H	H		3333 3292	2950 2920 2848	1710	1320 1147	
15.	VBŠ-184	H	H	H ₂ C=CH- CH ₂	3335 3270	2965 2925 2860	1702	1323 1158	3085, 3016 dviguba jungtis
16.	VBŠ-187	H	H	C ₂ H ₅ OCO	3398 3230	2960 2925	1760 1638	1320 1137	

5 Lentelė. (tęsinys) Junginių (bendrosios formulės I) infraraudonojo diapazono spektrų duomenys

Nr.	Šifras	X	R ₁	R ₂	-NH-	Alki- las	-CO-	-SO ₂	Kiti
17.	VBŠ-188	H			3370	2950 2925 2850	1730	1367 1145	1310 S-CH ₃
18.	VBŠ-189	H			3360	2950 2920	1728	1306 1144	
19.	VBŠ-191	CH ₃			3390	2965 2920 2855	1710	1345 1155	
20.	VBŠ-192	Cl			3370	2935 2840	1732	1338 1142	1086 Cl
21.	VBŠ-195	H	CH ₃	HC=C-CH ₂	3345	3290 2965 2926 2825			2115 triguba jungtis
22.	VBŠ-202	H	C ₄ H ₉	C ₄ H ₉	3350	2955 2930 2880	1720	1320 1140	
23.	VBŠ-204	H	(CH ₃) ₂ CH CH ₂	(CH ₃) ₂ CH CH ₂	3354	2960 2924 2868	1723	1332 1149	1385, 1370 charakt. dubletas (CH ₃) ₂ CH
24.	VBŠ-205	H	H	CH ₃ CH ₂ CH ₂	3332 3280	2965 2930 2875 2850	1713	1322 1151	
25.	VBŠ-219	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₅	3337 3278	2960 2936 2868	1713	1324 1148	
26.	VBŠ-220	H	H	(CH ₃) ₂ CH	3360 3273	2965 2926	1711	1326 1138	1386, 1372 charakt. dubletas CH(CH ₃) ₂ 3450 OH
27.	VBŠ-229	H	H	OH	3326 3236	2960 2920 2855	1712	1337 1156	
28.	VBŠ-240	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₁₅	3350 3290	2965 2928 2865	1718	1328 1163	
29.	VBŠ-266	H	H	CH ₃ (CH ₂) ₄	3335 3280	2860 2926	1714	1323 1149	

Pastaba: visi spektrai užrašyti presuotose KBr tabletėse spektrofotometru "Specord 75 IR" ("Carl Zeiss Jena", VDR).

II. BIOLOGINIAI TYRIMAI

Siūlomų junginių toksiškumas baltosioms žiurkėms, sveriančioms 50-100 g, buvo tiriamas pagal standartinę metodiką / Litchfield J. T., Wilsoxon F.J., *Pharmacol. Exp. Therap.* 1949, 96, p. 99-113 / įvedant įvairias tiriamos medžiagos dozes baltosioms žiurkėms į skrandį. Vandeninės preparatų suspensijos buvo įvedamos individualiai, peroraliai, dozuojant 4000 mg/kg gyvo svorio. Gyvūnų būklė buvo stebima savaitę laiko.

Nurodyta siūlomų preparatų dozė nesukėlė bandomųjų žiurkių žuvimo. Nebuvo pastebimų nukrypimų nuo normalios gyvūnų būklės, jie liko judrūs, gerai ėdė pašarą.

Gauti duomenys rodo, kad nauji junginiai, pasižymi labai žemu toksiškumu ir 4000 mg/kg dozėje (peroraliai) nesukelia žymesnių nukrypimų nuo fiziologinės normos.

Toksiškumo tyrimų rezultatai pateikiami 9 lentelėje.

Naujų junginių antihelmininis aktyvumas buvo ištirtas su šunimis, vištomis, avimis. Antihelminčio aktyvumo tyrimams 10-15 kg svorio šunys buvo eksperimentiškai užkrėsti *Echinococcus granulosus* protoskoleksais po 2000 kiekvienam individualiai.

Po 7 dienų užkrėstiems šunims įvesdavo tiriamųjų junginių vandenines suspensijas, stabilizuotas emulgatoriumi Twin-80, dozuojant po 150 mg/kg individualiai. Po 5 dienų gyvūnai buvo užmušti, o junginių efektyvumas įvertintas, lyginant likusių helmintų skaičių kontroliniuose ir bandomuosiuose gyvūnuose (8 lentelė).

Antihelmininis siūlomų junginių aktyvumas tirtas taip pat su viščiukais, eksperimentiškai apkrėstais helmintais *Ascaridia galli*.

Invazinių askaridžių (*Ascaridia galli*) kiaušinėlių kultūra gauta pagal P.T. Tverdochlebovo (1965) metodiką / "Материалы к научной конференции Всесоюзного общества Гельминтологов" М., 1965, ч.1, с.206-210.) Kiekvienas eksperimentinis viščiukas gavo po 200 vnt. invazinių askaridžių kiaušinėlių. Helmintams pasiekus lytinio subrendimo stadiją (nustatomą pagal koprologinius tyrimus), bandomiesiems viščiukams įvesdavo individualiai per zondą į skilvį tiriamuosius junginius po 100 mg vienkartinę dozę 1 kg svorio. Po junginių įvedimo eksperimentinius viščiukus laikė po vieną atskirame narvelyje, jų ekskrementus surinkdavo ir perplaudavo ant tinklo vandeniu, tokiu būdu atskiriant žuvusius parazitus ir juos suskaičiuojant.

Bandomuosius paukščius užmušdavo praėjus 7 dienoms nuo tiriamųjų preparatų įvedimo ir atlikdavo helmintologinį jų žarnų skrodimą. Antihelminčių junginių aktyvumą nustatydavo lygindami žuvusių helmintų, išsiskyrusių po preparato davimo, skaičių su helmintų, rastų atlikus helmintologinį skrodimą, skaičiumi.

Duomenys pateikti 6 lentelėje, rodo, kad siūlomi nauji junginiai yra aktyvūs prieš askaridžių invaziją viščiukams. Pažymėtina, kad šie preparatai parodė aukštą intensyvią efektyvumą vištų askaridinės atveju, naudojant dozę 100 mg / kg, tuo tarpu, kai žinomas prototipas -mebendazolas- aukštu aktyvumu nepasižymi. Antihelminčių siūlomų junginių aktyvumą tyrė taip pat ir ant ėriukų. spontaniškai užsikrėtusių skrandžio-žarnyno strongiliatais (*Strongylata*). Ėriukų, užsikrėtusių skrandžio-žarnyno trakto strongiliatais atrinkimą atliko avininkystės fermoje, pasižyminčioje aukštu strongiliatinės invazijos ekstensyvumu, pasinaudojant diagnostinių helmintoovoskopinių tyrimų rezultatais. Užkrėtus ėriukus laikė atskiruose narvuose. Preparatus įvedavo individualiai, peroraliai 20 mg/kg gyvo svorio dozėje, vandeninės suspensijos pavidalu. Po jų įvedimo sekdamas gyvulių būklę. Antihelminčio aktyvumo nustatymui, praėjus 7 ir 10 dienų po preparatų įvedimo, atlikdavo helmintoovoskopinius tyrimus.

Bandymų ant ėriukų, spontaniškai užkrėtų skrandžio-žarnyno trakto strongiliatais duomenys pateikiami 8 lentelėje.

Avių strongiliatozių atveju aukštas antihelminčinis aktyvumas išaiškintas preparatams naudojant juos dozėje 20 mg/kg gyvo svorio, tuo metu, kai prototipas -mebendazolas- parodė aukštą aktyvumą, tik 100 mg/kg dozėje.

Po tiriamųjų preparatų įvedimo nebuvo pastebėta jokių nukrypimų nuo fiziologinės normos. Gyvuliai gerai ėdė pašarą ir gėrė vandenį

6 Lentelė. 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbaminio rūgščių metilo esterių antihelminntinis aktyvumas prieš *Ascaridia galli* (100 mg/kg dozėje) su viščiukais

Eil. Nr.	Preparato šifras	Intensyvumo efektyvumas, %
1	VBŠ-118	80,0
2	VBŠ-119	100,0
3	VBŠ-120	100,0
4	VBŠ-121	100,0
5	VBŠ-169	80,0
6	VBŠ-171	58,3
7	VBŠ-174	44,4
8	VBŠ-179	87,5
9	VBŠ-180	62,5
10	VBŠ-187	61,5
11	VBŠ-191	100,0
12	VBŠ192	100,0
	BMK analogas	41,67*

* Vienkartinio įvedimo dozė 150 mg/kg

7 Lentelė. 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių antihelmininis aktyvumas prieš *Echinococcus granulosus* su šunimis

Preparato šifras	Dozė mg/kg	Intensyvumo efektyvumas, %
VBŠ-121	150	100
VBŠ-168	150	77,3
VBŠ-169	150	79,9
VBŠ-184	150	99,5
VBŠ-205	150	79,7
VBŠ-219	150	68,6
VBŠ-226	150	63,0
VBŠ-255	150	99,5
VBŠ-266	150	63,0
VBŠ-359	150	100
VBŠ-360	150	66,9
VBŠ-363	150	98,6
VBŠ-365	150	96,1
BMK*	150	0

8 Lentelė. 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių antihelmininis aktyvumas prieš avių virškinamojo trakto strongiliatus

Eil. Nr.	Preparato šifras	Dozė mg/kg	Vidutinis helmintų kiaušinėlių kiekis 1 kg fekalijų		Intensyvumo efektyvumas, %
			Iki įvedimo	Po įvedimo	
5	VBŠ-168	20	398,2	0	100
9	VBŠ-176	20	433,8	234,6	45,8
13	VBŠ-184	20	241,8	28,4	88,5
15	VBŠ-189	20	177,7	21,3	88,2
18	VBŠ-195	20	903,1	362,7	59,8
21	VBŠ-205	20	603,2	6,1	99,0
22	VBŠ-219	20	476,4	113,8	76,2
23	VBŠ-220	20	64,0	0	100
24	VBŠ-229	20	192,0	14,2	92,2
3	VBŠ-120	25	549,0	5,0	99,1
6	VBŠ-169	25	699,0	57,5	91,8
10	VBŠ-179	25	1134,0	48,0	95,8
12	VBŠ-182	25	291,0	57,0	80,4
19	VBŠ-202	25	236,0	17,0	92,8
20	VBŠ-204	25	953,0	9,0	99,1
	BMK analogas*				

*Palyginimo analogas BMK įvestas du kartus doze 150 mg/kg, duoda 90-100 %-inę efektyvumą, taigi, pagal dozę yra apie 6 kartus mažiau aktyvus.

**9 Lentelė. 5-pakeistų sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esterių
toksiškumo
tyrimai su žiurkėmis**

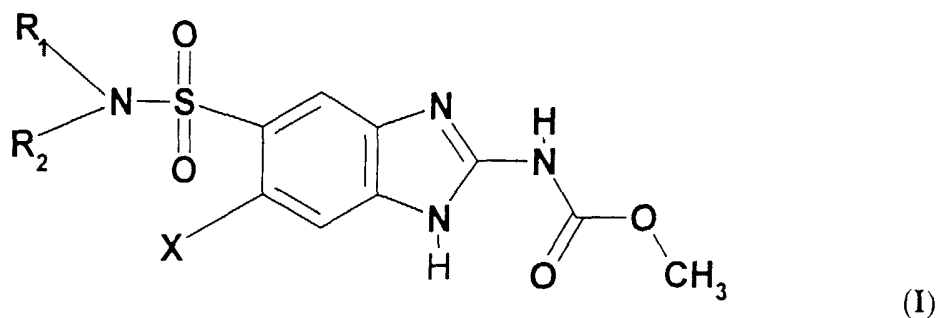
Eil. Nr.	Preparato šifras	Dozė, mg/kg (peroraliai)	Nukrypimai nuo fiziologinės normos	Gyvūnų žuvimas po preparato įvedimo
1	VBŠ-118	4000	Nepastebėta	0
2	VBŠ-119	"-	"-	0
3	VBŠ-120	"-	"-	0
4	VBŠ-121	"-	"-	0
5	VBŠ-168	"-	"-	0
6	VBŠ-169	"-	"-	0
7	VBŠ-171	"-	"-	0
8	VBŠ-174	"-	"-	0
9	VBŠ-176	"-	"-	0
10	VBŠ-179	"-	"-	0
11	VBŠ-180	"-	"-	0
12	VBŠ-182	"-	"-	0
13	VBŠ-184	"-	"-	0
14	VBŠ-187	"-	"-	0
15	VBŠ-189	"-	"-	0
16	VBŠ-191	"-	"-	0
17	VBŠ-192	"-	"-	0
18	VBŠ-195	"-	"-	0
19	VBŠ-202	"-	"-	0
20	VBŠ-204	"-	"-	0
21	VBŠ-205	"-	"-	0
22	VBŠ-219	"-	"-	0
23	VBŠ-220	"-	"-	0
24	VBŠ-229	"-	"-	0
25	VBŠ-266	"-	"-	0

Po tiriamųjų preparatų įvedimo nebuvo pastebėta jokių nukrypimų nuo fiziologinės normos. Gyvuliai gerai ėdė pašarą ir gėrė vandenį.

Atlikti tyrimai rodo, kad 5-pakeisti sulfonilaminobenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esteriai - yra netoksiški preparatai, turi aukštą antihelmintinį aktyvumą.

IŠRADIMO APIBRĖŽTIS

1. 5- Pakeisti sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esteriai, bendros struktūrinės formulės (I):

kurioje

X - H, halogenas, alkilas ($C_1 - C_4$);

R_1 ir R_2 - H, OH, NH_2 , alkilas, alkenilas arba alkinilas ($C_1 - C_{20}$), R_1 ir R_2 - gali turėti vienodas reikšmes, taip pat galimos visos įmanomos R_1 ir R_2 pakaitų kombinacijos;

R_1 ir R_2 - kartu gali sudaryti sotų aliciklinį fragmentą ($C_1 - C_7$), arba aromatinį ciklą, turintį nuo vieno iki trijų azoto atomų, tokį kaip piridinas, pirimidinas, imidazolas, benzotriazolas.

R_1 ir R_2 kartu su struktūroje (I) esančiu N gali sudaryti bendros struktūros fragmentą (II):

kuriame R_3 -reiškia H arba alkilą ($C_1 - C_4$),

kai Q – aromatinis fragmentas, turintis nuo vieno iki trijų azoto atomų, pavyzdžiui piridinas, pirimidinas, imidazolas, benzotriazolas arba aliciklinis fragmentas, arba Q - $COOH, COOR_3$, kai $n = 0 - 4$.

2. 5- Pakeisti sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esteriai pagal 1 punktą, skirti naudoti medicinoje ir veterinarijoje kaip antihelminčiai.

3. 5- Pakeisti sulfamoilbenzimidazol-2-ilkarbamino rūgščių metilo esteriai pagal 1 ir 2 punktus, b e s i s k i r i a n t y s tuo, kad nesukelia nukrypimų nuo fiziologinės normos dozėse iki 4000 mg/kg .